

LUTHERSK KIRKETIDENDE

LEDER: **TUNG TIDS TALE**

ARTIKLER OG INNLEGG

HUKOMMELSE OG HØRSELSTAP
FRA BOKFRONTEN

SØNDAGSTEKSTEN

ASKEONSDAG

1. SØNDAG I FASTETIDEN
2. SUNDAG I FASTETIDA

FRA BISPEDØMMERÅDENE

TUNG TIDS TALE

Foreldre til sterkt funksjonshemmede barn er ikke en del av standardfortellingen om livet i Norge. Er det fordi deres tilstedeværelse avslører at denne fortellingen hviler på noen falske premisser?

Det skal handle om to bøker. Den ene vant Brageprisen i fjor. Olaug Nilssens *Tung tids tale* handler om hennes førstefødte som de to første årene vokser normalt, men så utvikler en sterk form for autisme.

Da jeg leste den, ble jeg minnet om en annen bok, *Syngja* av Lars Amund Vaage (2012), med et identisk utgangspunkt. Den forteller om datteren G, som foreldrene gradvis forstår er autistisk.

Bøkene er ulike. Nilssen skriver rått, direkte og sarkastisk; hun er så midt oppi og tett på at det føles kunstig å snakke om et "litterært jeg". Vaages roman er preget av at det har gått mange år. Datteren er voksen nå, og lever i rammen av en døgninstitusjon, på den andre siden av landet. Tonen er mild og vennlig ironisk. Men også nakent sårbar, i spenningen mellom resignasjon og forsoning.

Til tross for ulikhetene: Begge drar meg inn i den intense fortvilelsen og rådløsheten foreldrene kjenner i møte med eget barn og med hjelpeapparatet. Og sinnet! Sinnet som rettes mot saksbehandlere og psykologer, men også, som et truende tabu, mot barnet.

Sterkest inntrykk gjør de sidene som handler om å være bundet fast og aldri bli fri. Foreldrene sover ikke rolig en eneste natt, men ligger og lytter til barnets pust, venter på at det våkner, kl. 2, 3 eller 4, og klar for dagen. De slapper ikke av om dagen heller, men er alltid årvåkne, fordi bar-

net i løpet av et sekund kan rømme, spise noe giftig, skade et annet barn eller slå seg helseløs. De kan ikke henge opp eller sette frem noe, for barnet river det ned og putter det i munnen.

Det minner om en skildring fra første verdenskrig, der soldatene er fanget i skyttergravene, utmattede og uten bedring i sikte. Det er ikke mange hundre meter tilbake til en fredelig landsby. Det er ikke mange mil til et normalt liv. Men

lovene setter opp usynlige, ubrytelige sperrer. Det finnes ingen utvei.

På ett nivå er foreldrenes kamp selvsagt stikk motsatt av soldatenes. Her er det

ikke nihilisme og blind makt som setter premisene. De slås av kjærlighet og drives av forpliktelsen til å gjøre det gode, rette og sanne. Men de slites og slipes. "Jeg går til grunne," skriver Nilssen.

De mister venner. De blir en krevende familie, og det er krevende for dem å være sammen med familier der barn utvikler seg slik de pleier. Nilssen skildrer lengselen etter de små gledene, som å kunne samtale med sitt barn, ha blomster på bordet og gjøre rommene *hyggelige*. Og avslører hvordan det mange av oss setter høyt – design og storbyferier, kultivert smalltalk mellom velutdannede kolleger, snikskryt om vellykkede barn og karrierer på track – smuldrer bort når livet tar strupetak. Som en Samson bruker barnet sine voldsomme krefter til å gripe om søylene, og

Foreldrene sover ikke rolig en eneste natt, men ligger og lytter til barnets pust, venter på at det våkner.

huset raser sammen.

Hva er det så som ”raser” i de to bøkene?

Ett ideal som problematiseres, er autonomi. Behovet for å ha kontroll, kunne velge og utfolde seg fritt, stenges for fortellerne i de to bøkene. *Barnets* autonomi tar over. Alt dreier seg om barnet; foreldrene må følge dets uutgrunnelige vilje og legge sin egen til side. Vaage sier det pregnant: ”Kvar dag formulerte ho sitt ultimatum, dette at ho fanst.” (147)

Den andre verdien som romanene stiller spørsmålstegn ved, er vår tro på fremskritt og utvikling. Den er vanskelig å slippe for hovedpersonene, for de vet at barnet hadde noe annet i seg. Hun fikk faktisk til noe for bare noen måneder siden, men nå er det som blåst bort. Han var en ”oppvakt” to-åring, men nå er språket borte og bleiene fortsatt på. Så det settes i gang tiltak. Det kommer en ekspert fra USA. De hører om en teori eller metode som skal gjøre det umulige mulig. Det er så mange glimt av håp, øyeblikk da barnet sier et forløsende ord, ser ut til å forstå og være med – og tilsvarende dype, dype skuffelser. Vaage skildrer autismen som et rovdyr som overtar og bryter ned håpet de hadde.

Den tredje verdien er kanskje den tyngste å forhandle med: Relasjonen. Hva gjør en som forelder når barnet ikke ser ut til å ønske en relasjon, i alle fall ikke slik vi oftest forteller den frem? – som det å dele, og delta i, språket – som det å søke nærhet – som det å speile seg i hverandre, dele fortellinger fra fortiden og undre seg over fremtiden – sammen. Ikke bare isolerer barnet foreldrene fra seg selv, men det isolerer dem fra naboer, foreldremøter, slekt og venner, og kanskje ektefellen.

Ingen av bøkene gir særlig oppmerksomhet til religion eller kirke. Men jeg må tenke på det når jeg leser. Hvilket språk ville foreldrene møtt om de kom i en gudstjeneste eller samtalte med en prest? Ville det såret, eller bommet på deres

situasjon, slik hjelpeprofesjonenes språk ofte sårer og bommer? Ville det vist seg at ”autonomi”, ”progresjon” og ”relasjon” på moderne premisser er operative verdier også i kirken? At vi inngår i samme grunnfortelling? Slik at disse familiens erfaringer blir unntaksvis, ubehagelige og avviste – uansett hvor mye vi snakker om inkludering?

Om jeg basert på lesningen skulle ønske noe, først for meg selv og så for prestekolleger og sokn rundt om, er det:

- For det første at vi øver oss i å møte mennesker uten uttalt å forvente det ”normale”.

Evangeliet handler, ikke minst i jula, om rett og slett å komme til og være hos. Det holder ofte bare å være til stede, vennlig, våkent og uredde. Slik kirkebyggene lærer oss:

De står der. De har sett det meste. Og de rommer oss.

- For det andre at vi leter etter et språk, og tør å si noe, om disse temaene. Evangeliet fremmer definitivt autonomi, transformasjon og relasjon. Spørsmålet blir dels hvordan de verdiene artikuleres og praktiseres. Og dels hva som gjør oss til mennesker når de *ikke* utfolder seg.

I Nilssens bok er det en spesialpedagog som sier det forløsende ordet til henne, selv om det tar tid å akseptere dem: ”Du må berre stå i det. Når alt kjem til alt, er det det du må.” Det er dette som er den tunge tidens sannferdige tale. Lignende talehandlinger finnes også i den kristne tradisjonen, i et rikere språk enn det terapeutiske som møter disse foreldrene. I spennet mellom mystikk og dogmer, formaninger og poesi finnes ord som paradoksalt både inviterer oss til hvile og befaler oss å ta vårt kors opp. Kanskje det er det språket vi igjen må ta i bruk.

Ville det vist seg at ”autonomi”, ”progresjon” og ”relasjon” er de operative verdiene også i kirken?

FREDRIK SAXEGAARD
FREDRIK.SAXEGAARD@MF.NO

HUKOMMELSE OG HØRSELSTAP

FOREDRAG PÅ IVSS CHURCHEARS INTERNASJONALE KONFERANSE FOR SJELESORG
BLANT HØRSELHEMMEDE, LØGUMKLOSTER, DANMARK, AUGUST 2016

AV SØREN SKOV JOHANSEN, LANDSDELSPREST FOR HØRSELHEMMEDE VEST FOR STOREBÆLT
SSJ@POST6.TELE.DK

Kjære deltakere på sjelesorgkonferansen for hørselshemmede 2016!

Jeg er bedt om å si noe om sammenhengen mellom hukommelse og hørselstap. Det jeg kommer til å snakke om, er ikke basert på vitenskapelige undersøkelser. Jeg skiller ikke mellom ulike forskeres oppdeling av den funksjonelle hukommelsen, slik f.eks. A. Baddeley deler opp det sentrale arbeidsminnet i et fonologisk kretssystem, en visuell romoppfatning og en hendelsesbuffer. Når jeg bruker begrepet "hukommelse", mener jeg den allmenne forståelsen av begrepet, og i fortsettelsen referer jeg til det dere selv har opplevd, i det at dere ikke skiller mellom ulike typer av hukommelse. Likevel vet dere hva det innebærer å huske eller ikke.

Jeg skal forsøke å gi en – forhåpentlig – inngående forklaring på hva som skjer med hukommelsen når man har et begynnende, moderat hørselstap og prøver å få med deg hva som blir sagt. Dette er en empirisk tilnærming, basert på egne erfaringer samt andres erfaringer som jeg har fått del i gjennom en årrekke.

I det følgende vil jeg også skille mellom syn og hørsel som to ulike former for kommunikasjon. Noen vil mene at dette er et kunstig skille siden man ikke alltid vet hvor mye av kommunikasjonen som oppfattes med hørselen – og hvor mye som oppfattes med synet. Av pedagogiske grunner vil jeg likevel holde fast på dette skillet.

Jeg vil innlede foredraget om sammenhengen mellom hukommelse og hørselstap med å minne dere om hvilken rolle hukommelsen spiller i

kirken:

Tidligere da jeg underviste konfirmanter, pleide jeg å si til dem: "Dere må ta vare på hørselen deres!" Ungdommene skjønnte ikke hva jeg mente, og spurte bestandig: "Hvorfor må vi det?" Jo, svarte jeg, "dere må ta vare på hørselen, for når dere blir eldre, trenger dere å høre hva presten sier." Og det er vel riktig, det. Det holder ikke at Evangeliet forkynnes. Det må også høres, for, som Paulus sier, kommer troen av at det høres.

Men det å høre står aldri alene. I Kirken har vi en lang tradisjon for at også hukommelsen er en viktig faktor, både Guds hukommelse og vår egen.

I 1 Mos 9,14–15a heter det: "Når jeg samler skyer over jorden, og buen blir synlig i skyene, da vil jeg tenke på pakten mellom meg og dere og hver levende skapning, alt kjøtt og blod."

Guds hukommelse – og den kjensgjerning at han *husker* på oss – er en viktig faktor i våre liv og i Kirken. "Og husk, jeg er alltid med dere, inntil verdens ende," heter det i den danske dåpsliturgien. Men det er ikke bare snakk om at Gud *husker* på oss. Det er også snakk om at vi må huske at Gud *husker* på oss.

Hukommelse er på ingen måte noe som bare henger sammen med at Guds ord forkynnes muntlig, og at vi skal huske det Evangeliet forteller oss. Som det blir påpekt på denne konferansen¹, henger hukommelsen også sammen med synet: "Og se, jeg er med dere alle dager inntil verdens ende," som det heter hos Matteus, i den teksten der den danske dåpsliturgien sier: "Og

husk ...” Liturgien – eller sakramentene – er gitt oss for at vi skal *se* ting før vi tror. I motsetning til det mange mennesker tror, avviser ikke Evangeliet vårt ønske om å *se* tingene før vi tror dem. Hele Johannesevangeliet er bygget opp omkring sju tegn. Når vi *ser* for vårt indre øye de tegnene Jesus gjorde, vil vi komme til tro – på samme måten som de kom til tro da Jesus levde.

Og når vi ser dåpen og nattverden, er de sterke, synlige handlinger som har til formål å styrke og holde oss oppe i vår tro. I den danske nattverd-liturgien heter det: ”Gjør dette så ofte som dere drikker den, til min ihukommelse.”

Men ihukommelsen av Jesu Kristi og Guds kjærlighet til oss kommer ikke bare fra ritualer og tegn som vi kan *se*. Evangeliet forkynnes også med *ord*. Hukommelsen henger derfor i høy grad sammen med ord som blir sagt. Ord som blir sagt og hørt, kan gjøre noe synet ikke kan gjøre. Når vi ser en kiste med en død person ved en begravelse, hører vi ord som går langt ut over det vi kan se: ”Av jorden skal du atter stå opp!” Dette kan vi ikke se. Vi kan ikke forestille oss det, for vi har aldri sett det. Vi må ganske enkelt ta prestens ord for det. Og vi må huske hva han sa – bare fordi vi hørte at det ble sagt. På samme måte er det med Guds tilgivelse. Vi har sett hva vi har gjort galt. Ikke desto mindre får vi tilgivelse fra Gud. Vi kan på ingen måte se at det er rett og riktig at vi skal bli tilgitt. Vi må bare tro det, ganske enkelt fordi bestemte ord er blitt sagt. Ja, ord som blir sagt, kan bevirke noe ingen synsinntrykk kan.

For fire år siden hadde vi en konferanse i Freising i Tyskland. Det ble holdt et veldig bra foredrag, og deltakerne ble oppfordret til å stille spørsmål til foredragsholderen.

En av deltakerne reiste seg og sa: ”Jeg skulle gjerne ha stilt et spørsmål, men jeg har et problem: Hvordan kan jeg stille spørsmål når jeg ikke husker hva som er sagt?” Som naturlig var, kom resten av plenumssamtalen til å dreie seg om akkurat dette spørsmålet.

Et annet eksempel: Vi kjenner kanskje situasjonen der mann og hustru ser TV sammen. Senere kommenterer mannen ett av temaene fra nyhetene, men hustruen som er tunghørt, klarer

ikke å henge med i samtalen fordi, som hun sier, hun ikke kan huske hva saken handlet om. Det kan godt være at hun hørte ordene – det er hun klar over – men i ettertid klarer hun ikke å huske noe av det.

Eller vi har vært sammen med andre og hørt alt som ble sagt, men av en eller annen merkelig grunn, klarte vi ikke å få noe ut av det. Og så begynner vi å lure, for normalt pleier vi fint å klare å henge med i en samtale. Hva er det som foregår? Betyr det at vi ikke klarer å huske så godt lenger, at vi er begynt å bli senile?

Bakgrunnen for disse eksemplene er det faktum at vi mener selv vi hører godt nok. Du lar deg lett lure ved et begynnende lett til moderat hørselstap fordi du lenge vil ha opplevelsen av å høre godt nok. Det er grunnen til at vi gjerne sier at det tar sju år fra en mann merker at noe er i veien, til han gjør noe med det. En kvinne er kjappere i vendingen. Hun bruker bare tre år før hun gjør noe med saken. Hun vil ikke finne seg i ikke å klare å høre hva som foregår!

Det er flere grunner til at denne erkjennelsesprosessen tar så lang tid. Én av dem er ganske enkelt at ingen ønsker å være tunghørt. Lenge finner vi på unnskyldninger: Jeg hører det jeg trenger å høre!” – eller: ”De andre mumler,” osv. Og imens går tiden. Det er mange familier som har opplevd en far eller en bestefar som hardnakket benekter at noe skulle være i veien med hørselen hans. Selv om alle andre vet at han ikke hører, fortsetter han å benekte det.

Det er lett å få inntrykk av at far eller bestefar er en vrang stabeis som ikke vil vite av forandring. Min påstand er imidlertid at når mennesker med et begynnende moderat hørselstap benekter at det er noe i veien med hørselen deres, er det fordi de faktisk ikke opplever selv at noe er i veien.

De sier det ikke fordi de ønsker å være vrang eller sta. De sier det fordi de faktisk hører hvert ord som blir sagt. De mener alvor når de sier at det ikke er noe i veien med hørselen deres. Men spør du dem, kan de godt innrømme at de har opplevd å være mer slitne enn normalt etter et møte eller et samvær – og at de ikke husker like godt som de har vært vant til. Men at noe skulle

være i veien med hørselen deres, er overhodet ikke noe tema.

Det som skjer, er at du – hvilket er helt selvfølgelig når du har et hørselstap – hører mindre enn hva andre hører. Ta for eksempel en stor avisoverskrift, og klipp av den øverste halvparten av bokstavene. Det kan synliggjøre hva det er å være hørselshemmet. Du får med deg bare deler av budskapet, fordi du på grunn av hørselstapet ikke hører det hele. Men her er det lett å la seg lure. Når du har fått med deg de bruddstykkene du har oppfattet av det som ble sagt – jfr. eksemplet med bokstavene i avisoverskriften – begynner hjernen å arbeide i høygir. Den prøver å kompensere for den manglende delen av budskapet (bokstavene). Hjernen jobber i høygir for å rekonstruere det du ikke har fått med deg.

Et eksempel: En mann er i møte med banken for å forberede salg av huset sitt. Bankrådgiveren sier: ”80.000 danske kroner på forskudd.” Mannen har imidlertid nedsatt hørsel og klarer ikke å høre hvorvidt rådgiveren sier 80.000 eller 18.000. Han har i utgangspunktet ingen anelse om hva bankrådgiveren egentlig sa, men siden det dreier seg om penger, er han sterkt motivert for å finne ut hvorvidt det ble sagt 80.000 eller 18.000. Det har, tross alt, en viss betydning.

Derfor begynner mannens hjerne å jobbe i høygir, bevisst eller underbevisst. Han begynner å tenke logisk: ”Siden jeg vet at det er snakk om salg av huset mitt, og et forskudd på 75.000 har vært nevnt i et tidligere møte i banken, og siden jeg er fullstendig klar over at et forskuddsbeløp på 18.000 er alt for lite, må han ha sagt 80.000 kroner, ikke 18.000.” Først når han kommer så langt, forstår han ordene bankrådgiveren nettopp uttalte. Ja, han er sågar overbevist om at han har hørt 100 % riktig, selv om han i virkeligheten ikke hørte hva bankrådgiveren sa. Han vet nå at bankrådgiveren sa 80.000.

Nok et eksempel: ”På lørdag må vi rake utover grusen på gårdsplassen.” Du hører ordene *grusen* og *lørdag*, men resten gir ikke noen mening. Så begynner hjernen å jobbe, og du husker at det nylig ble levert et gruslass, og du vet at det må rakes utover. Dermed har du rekonstruert setningen ut fra ordene *grus* og *lørdag* og vet nå at

du skal være med og rake grus på lørdag.

Problemet i slike situasjoner er at du til slutt ender med å skjønne hva som ble sagt. Det lyder unektelig merkelig at det skulle være et problem at hjernen er så god til å rekonstruere. Det blir imidlertid et problem fordi at på denne måten forblir hørselstapet maskert teller skjult. Du forstår ordene – og derfor fortsetter du å hevde at du hører godt nok; du har jo hørt alle ordene som ble sagt. Du kan til slutt til og med gjengi hele setningen!

Problemet er at du ikke alltid er bevisst hvor mye energi som kreves for å forstå ordene (Du blir sliten) – og ikke minst hvor mye *tid* som går med for å forstå hva som blir sagt. Og nettopp tidsaspektet viser seg å være det største problemet.

Vi vet det jo så godt; det hører til den retoriske grunnkunnskapen for alle som skal holde foredrag eller preke i en kirke: Pustepauser er viktige! Det er viktig med opphold mellom setningene – ikke at de skal være i det uendelige, kanskje bare en brøkdel av et sekund, alt etter hva som passer inn i tidsskjemaet. Grunnen er at du ikke bare skal få ut budskapet (setningene). Du må også gi tilhørerne tid til å forholde seg til det du sier, trekke pusten, for å si det slik. Dersom noen snakker for fort, helt uten pauser og med setninger som nærmest snubler i hverandre, blir det vanskelig for tilhørerne å holde tråden, spesielt hvis temaet er nytt og vanskelig. Da er det helt påkrevd med pustepauser.

Det samme gjelder for tunghørt som må lytte til et talt budskap. Når ordene er sagt og hørt, må alle få tak i innholdet i budskapet. I banken må du ta raskt stilling til om et forskudd på 80.000 er for mye eller for lite. Dette kan du gjøre i pustepausene som forhåpentlig gjøres mellom ord og setninger.

Men i mange tilfeller kommer ikke en person med nedsatt hørsel dit. Tiden som skulle vært brukt til å forholde seg til innholdet i det som sies, må for mange hørselshemmede brukes til noe annet, nemlig å finne ut hvilke ord som faktisk ble sagt. Og når hjernen endelig har kommet fram til et resultat, slik jeg nevnte i sted i forbindelse med banken eller med grusen, ja, da

er tiden ute. Tiden som sto til rådighet er brukt opp. Og akkurat når du som hørselshemmet puster lettet ut fordi du – takket være hjernens evne til å rekonstruere – endelig har kommet fram til hvilke ord som faktisk ble sagt, og – som alle andre – vil ta stilling til innholdet i ordene som ble sagt, ja, hva skjer da? Da er taleren allerede i full gang med å si mer!

I mange tilfeller kommer aldri en person med nedsatt hørsel dit. Det innebærer at en tilhører med nedsatt hørsel aldri har tid til å forholde seg til innholdet i ordene som er sagt, fordi tiden går med til å finne ut hvilke ord som faktisk ble sagt. Du sitter igjen med en opplevelse av å ha hørt ordene, men uten å forstå innholdet. Og for mange mennesker gir dette en opplevelse av dårlig hukommelse eller kanskje til og med gryende senilitet. Du mener jo at du har hørt ordene, og du kan til og med gjengi dem. Det er derfor vanskelig å tro at det som nå skjer, har noe med *hørselen* å gjøre.

Når du på grunn av nedsatt hørsel ikke får tid til å forholde deg til innholdet i ordene som blir sagt, har du heller ikke fått mulighet til å forstå akkurat hvilken betydning det som ble sagt, har for deg. Og når du ikke har forstått meningen med ordene, har du heller ikke noe å legge inn i hukommelsen.

Og når du så kommer hjem og skal prøve å huske hva som ble sagt, er du ute av stand til å huske det. Du graver i hukommelsen, men der er det blankt. Hvordan skal du kunne forvente å finne noe i hukommelsen, når det ikke var noe som kom så langt?!

I mange tilfeller er det altså ikke hukommelsen som er problemet, men hørselen. Hukommelsen din er det ikke noe i veien med. Du har ganske enkelt brukt tiden til å rekonstruere ordene. Løsningen ligger i å bedre høreforholdene så langt det lar seg gjøre, legge til rette så langt det er mulig (høreapparater, teleslynge, høytalere, skrive- og tolk osv.) for å unngå at hjernen må jobbe på overtid og bruke alle ressurser på gjette seg fram til hvilke ord som ble sagt. Da kan hjernekapasiteten bli frigjort til å forstå innholdet – og da vil det også bli noe som kan feste seg i hukommelsen, noe som forhåpentlig også kan hentes fram

igjen. Dette betyr at dårlig hukommelse faktisk kan ha noe med nedsatt hørsel å gjøre.

Jeg anbefaler Siegfried Kargs² artikkel om demens i tidsskriftet *SPEKTRUM HÖREN* fra mars i år³, der han gir en god oversikt over hvor langt (eller hvor kort) forskningen er kommet på dette området. Det er tankevekkende – for ikke å si provoserende – at mesteparten av forskningen er av helt ny dato. Siegfried Karg påpeker også at den forskningen som har vært gjort, ikke er tilstrekkelig presis. Vi mangler med andre ord forskningsresultater som mer direkte kan dokumentere hvordan god hørsel kan forsinke utviklingen av demens. I dette foredraget har jeg imidlertid ikke snakket om demens, bare om dårlig hukommelse, noe som kan ramme oss alle. Like etter Siegfried Kargs artikkel star det også en liten artikkel med tittelen “God hørsel er trim for hjernen”. Dersom det er riktig – og alt tyder på at det er det – trekker jeg følgende slutning: Hvis vi ikke hører hva som blir sagt, danner vi oss ikke meninger som kan lagres i hukommelsen, og da trener vi heller ikke opp hukommelsen. Det gjør det enda viktigere å legge til rette for at det er mulig å høre. Og dersom noen av dere om et øyeblikk ikke klarer å huske hva jeg nettopp har sagt⁴, vet dere nå at det (ennå) ikke trenger å være noe galt med hukommelsen deres. Takk for oppmerksomheten.

(Oversatt fra engelsk av Eyolf Berg, prest, sekretær i IVSS Churchbear)

¹ Temaet for den internasjonale konferansen for sjelesorg blant hørselshemmede 2016 var “Hearing only with the ears?”, et tema som tok utgangspunkt i Rom 10,17 og satte fokus på at alle menneskets sanser er inne i bildet hos Paulus – og i Skriften for øvrig – ikke minst for mennesker med nedsatt hørsel. *(Oversettters anm.)*

² Siegfried Karg er en ledende, forsker innen fagområdet hørsel og psykisk helse. Han er tilknyttet flere både sveitsiske og amerikanske universiteter. *(Oversettters anm.)*

³ Mars 2016. Det aktuelle nummeret kan bestilles fra <http://spektrum-hoeren.de>. *(Oversettters anm.)*

⁴ Minst 75 % av tilhørerne var hørselshemmede, enten tunghørte i større eller mindre grad eller med funksjonshemmende Tinnitus. *(Oversettters anm.)*

FRA BOKFRONTEN

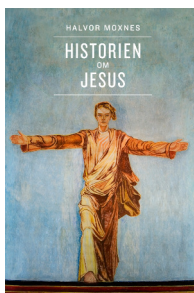
HALVOR MOXNES: HISTORIEN OM JESUS

OSLO 2017. VERBUM ISBN 9788254313732

256 SIDER

Historien om Jesus er oppfølgeren til *Historien om Det nye testamentet* (2015), skrevet av Halvor Moxnes, prof. emeritus fra Det teologiske fakultet ved Universitetet i Oslo. Ved å beskrive og reflektere over ulike jesusbilder, gir Moxnes glimt fra nesten 2000 år med jesusforestillinger:

Fra de tidligste minnene om ham slik de finnes i Det nye testamentet, via tidlige kristne, jødiske og muslimske jesusbilder. Videre dykker han ned i akademiske konstruksjoner av "den historiske Jesus" og gir særlig plass til forestillinger om den jødiske Jesus. Jesushistorien fortsetter fram til vår tid, med Jesus i film og ikke minst til norske jesusbilder i dag. Boka avsluttes med noen refleksjoner over en Jesus for fremtiden, og her blir Moxnes' eget engasjement for Jesus ekstra tydelig. Han tegner sitt jesusbilde ved å aktivere Matt 25,35-40 der Jesus identifiserer seg med "dem som er gjort usynlige" (s 263). Han skriver: "... fortellingene om Jesus dreier seg om mer enn

møter med enkeltmennesker, de signaliserer en kamp for et Guds rike som et alternativ til de riker som brøt ned menneskelig liv og felleskap." (s 16)

I denne nye boka gir altså Moxnes et viktig resepsjonshistorisk bidrag til jesusforskningen. Resepsjonshistorie er noe annet enn å dokumentere hvordan senere jesusbilder samsvarer med eller fraviker fra et opprinnelig utgangspunkt. Resepsjonshistorie er en av de store trendene innen bibelfaglig forskning, og Moxnes bruker teoretiske perspektiver fra minneforskningen, en annen viktig forskningstrend, til å forklare: Resepsjonshistorien viser hvordan minner om Jesus er blitt hentet fram i stadig nye sammenhenger. Sammenhengen som jesusbildene er blitt hentet fram i, preger hvilke minner som aktiveres, og former også måten de presenteres på. Jesusbildene er dermed vinduer inn til den kulturen som de er en del av, og kan særlig være egnet til å analysere hvilke verdier og hvilken tematikk som har vært viktig for de som har konstruert bildene.

Eksempelene som Moxnes henter fram viser hvordan jesusbildene farges av den tiden de er en del av, samtidig som jesusresepsjonen også selv fungerer som bidragsyter til nye politiske og religiøse forestillinger. Selv satte jeg særlig pris på kapittelet om evangelienes Jesus, der både nye og mer velkjente perspektiver fra NT-forskningen presenteres. Videre likte jeg kapitlene om antimittisme og jesusforskning, som både viser jesusresepsjonens grusomste potensiale og forklarer noe av jesusforskningens politiske funksjon. Andre lesere vil kanskje sette større pris på kapitlet om Frans av Assisi, kapitlet om Pasolinis jesus-

film "Matteusevangeliet" og refleksjonene over jesusminner i norsk kultur, slik de blant annet kommer til uttrykk gjennom salmer og annen (primært kirkekritisk) litteratur. Det er altså mange spennende momenter Moxnes henter opp. Bredden gjør imidlertid også at boka oppleves som noe sprikende.

Resepsjonshistorien kan som nevnt bidra til vår forståelse av allmenn (kultur)historie. Samtidig er resepsjonshistorien viktig for å forstå våre egne jesusbilder fordi tidligere tiders jesusbilder

bidrar til våre nåtidige minner om Jesus. Resepsjonshistorien kan altså kaste et klargjørende lys over den Jesus som minnes og formidles i våre egne sammenhenger, fordi den kan forklare hva minnene bygger på eller hvor de kommer fra. *Historien om Jesus* er derfor vel verd å lese, både for dem som vil lære mer om Jesus, og dem som ønsker et nytt innsteg til europeisk, og særlig norsk, kulturhistorie.

*Hilde Brekke Møller
Studiedirektør ved MF*

 kirkevikar.no

Vil du bli vikar?

Se ledige vikaroppdrag

Få melding på mobil

Registrer deg gratis på

kirkevikar.no

OPPDATERING AV KIRKELIG ÅRSKALENDER

Luther forlag ber alle bispedømmer, frikirker og kristelige organisasjoner melde inn aktuelle endringer i oppføringen i Kirkelig årskalender. Endringer som ønskes tatt med i Kirkelig årskalender 2019 kan meldes inn til redaksjon.lk@lutherforlag.no og må være innkommet innen 1. mai.

Tonje og Dag W. Haugeto Stang

TID FOR TO

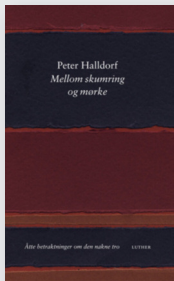
299,-

Med visdom, erfaring og en solid dose humor leder Tonje og Dag oss gjennom råd og prinsipper for hvordan parforholdet best kan ivaretas og styrkes. Ukentlige lesestykker og samtale spørsmål gjør boken til en sørvisstasjon for par som ønsker å skape en fast rytme på "vår kveld" i hverdagen, med tid og rom for fruktbare samtaler. Boken kan med fordel gis som gave, og er rikt illustrert av Lars Aurtande.

Tonje og Dag W. Haugeto Stang har holdt samlivskurs i en årrekke og har lang erfaring som foredragsholdere og samtalepartnere.

Boken er et glimrende redskap i parterapi eller en gave til brudeparet.

www.lutherforlag.no

Peter Halldorf

MELLOM SKUMRING OG MØRKE

Åtte betraktninger om den nakne tro

199,-

Hvorfor hadde ingen sagt at du måtte miste den gamle freden for å vinne en ny og mer virkelig fred? Idet døden sluker Jesus, mister disiplene sin tro. Påskeaften, dagen mellom korset og oppstandelsen, speiler en realisme som ingen av oss kommer utenom, dagene når ateismen åpner seg som en avgrunn i vår sjel. Er Gud død? Finnes han ikke lenger? Har jeg levd på en illusjon?

Boken er knyttet an til fasten og påsken, men den kan også med stort utbytte brukes som en meditasjonsbok når som helst på året.

www.lutherforlag.no

WHERE AM I – WHERE DO YOU STAND? (INTERCONNECTING PASTORAL CARE AMONG HARD OF HEARING)

**IVSS Churchear Conference 2018 in Strasbourg, France
13th–17th September**

Centre Culturel St. Thomas

IVSS Churchear invites you to a thrilling conference with interesting lecturers and exciting encounters. Our conference theme this time is: **“Where am I – Where do you stand? – Interconnecting Pastoral Care among Hard of Hearing”**

From Romania Professor Jenö Kiss will speak about “contextual pastoral care”, about the importance of how the surroundings for hard of hearing or deaf persons are, such as family, the local and the greater society. Hans-Gunther Seifert, president of the Protestant Pastoral Care among Hard of Hearing in Germany will tell how a German group called “Grenzgänger” (Border crossers) is working, people being insecure about which category they belong to, hard of hearing or deaf. Professor Régine Hunziker-Rodewald from the Protestant Theological Faculty of Strasbourg will give us a Biblical view on the topic “Hearing and being heard”. There will be workshops as well, giving us the opportunity to exchange our experiences, learn from each other and get a renewed inspiration for our daily work.

And, not the least, we will come together with all our accumulated experience from being fellow wanderers together with hearing impaired members of our churches. Some of us are hard of hearing ourselves; others are hearing well. All of us have something to learn from each other. We therefore have, as always, emphasised on having time for encounters and exchange of experience. If you are not yet a member of IVSS Churchear, you are welcome to apply for a membership. And if you are simply curious wishing to attend our conference, you are most welcome as well. Together we can make the world a little better.

Ingrid Stillström, President

Program:

Thursday **13.09** Arrival / registration
17.30 Dinner at St. Thomas
19.00 Opening ceremony in the Regional Council Hall

How to get there?

See travel advices at
www.churchear.org

Friday 14.09

08:00–09:00 Breakfast
09:00 Morning Prayer
09:30 Lecture by Professor Jenö Kiss: “Contextual pastoral care”
10.30 Coffee / tea
11.00 Work groups
12.00 Lunch at the students’ guest house of the Lutheran Church
14.30 Sightseeing in Strasbourg
18.30 Dinner at St. Thomas
20.00 Evening program

Saturday 15.09

08.00–09.00 Breakfast
09.00 Morning Prayer
09.30 Lecture by social worker, chairman of ESiD, Hans-Gunther Seifert: “Crossing borders”
10.30 Coffee / tea
11.00 Work groups
12.15 Lunch
14.00 Workshops – for detailed info, see www.churchear.org
15.45 Coffee / tea
16.15 Time for personal encounters etc.
18.30 Dinner
20.00 Evening program

Sunday 16.09

08.00–08.45 Breakfast
09.30 Sunday Worship in Eglise **Saint Pierre le Jeune**

Hearing Consideration at the IVSS-Churchear conference

All speakers will use microphones (in the conference hall and all other sites)

In the conference hall: Induction loop, loudspeakers and captioning in English and German.

Outside the conference hall: All conference attendants are offered to borrow an FM receiver, enabling you everywhere to receive the sound from the microphones through telecoil or headphones. There will even be mobile captioning in English (See picture further down).

Group conversation: Smaller groups may borrow a microphone transmitting the spoken sound to FM receivers mentioned above. This may be combined with induction loops as well as headphones, and on some occasions there may be English captioning as well (e.g. at dinner and workshops)

What workshops to attend at this conference?

See detailed information at
www.churchear.org

12.15 Lunch
13.30 Workshops – for detailed info, see www.churchear.org
15.15 Coffee / tea
15.45 General Assembly (with a coffee/tea break around 17.00)
18.30 Dinner at St. Thomas
20.00 Evening program with a presentation of Alsace

Monday 17.09

08.00–09.00 Breakfast
09.00 Morning Prayer
09.30 Lecture by Professor Régine Hunziker-Rodewald:
“Hearing and being heard – An Old Testamen point of view”
10.30 Coffee / tea
11.00 Group picture and evaluation
Closing the conference
12.15 Lunch
Departure

The picture above: A small group being shown around. The guide has a microphone transmitting the spoken sound to the borrowed FM receivers. Some have a carried induction loop (sound through the induction coil), while others use head phones (loudspeaker sound). In the front you see Ginny listening to the guide through head phones, captioning what he tells, on her computer which transmits the text to mobile screens available for borrowing (iPad). Thus you may even read what is said, when we are outside the conference hall as well. The text may also be received on your smartphone.

The registration should be sent by **May 1st 2018** to
 Katharina Nitschke, Schiller-Str. 29
 DE-39218 SCHÖNEBECK (ELBE) , GERMANY
 You may also register at our web site: **www.chuchear.org**
 or by email: **rk.nitschke@t-online.de**

Total cost per person 450,- €, including the conference fee and accommodation in double rooms with toilet and bathroom, meals and sightseeing bus in Strasbourg.
 Bank account number: 18244 at Union-Bank AG, Flensburg
 Bank guide number 21520100
 IBAN: DE66 2152 0100 0000 018244 SWIFT (BIC): UNBNDE21
 The Conference address:

Centre Culturel Saint-Thomas
 2 Rue de la Carpe Haute, FR-67000 STRASBOURG, France

REGISTRATION

I shall attend the International Conference of IVSS-Churcheear in Strasbourg September 13th– 17th 2018.

Name

Organisation/Country

Address

Telephone

Mobile Email

Workshop Saturday Sunday (write number)

Food: Normal Vegetarian.....

Special requests (allergies etc.)

I want a single room, paying therefore an extra € 50 (Yes/No)

I want to share double room with

I want all the lectures on a CD in English and German for € 1 (Yes/No)

I have transferred € 150,- to the account of IVSS-Churcheear in Flensburg (It is of course possible to transfer the whole fee as well) (Amount)

DateSignature.....

SØNDAGSTEKSTEN

KJELL A. SKARTSETERHAGEN - TORBJØRN HOLT - PER KRISTIAN H. SÆTRE

ASKEONSDAG - 1. SØNDAG I FASTETIDEN 2. SUNDAG I FASTETIDA

ASKEONSDAG

14. FEBRUAR 2018

Prekatekst: Matt 12,38–42 (Jona-tegnet, that's it)

Lesetekster: Jona 3,3–10 (Jonas byvandring i Ninive) / 2 Pet 1,5–11 (moden tro og livsførsel)

Fortelling: 1 Mos 1,1–29 (Jakob lurer til seg velsignelsen)

ASKEONSDAG

”Herved erklærer jeg fastetida for åpnet” er på en måte litt av ånden over denne dagen. Nå begynner fastetida som varer 40 hverdager til og med påskeaften. Søndager er søndager i fastetiden, men ikke selv fastedager. Karnevalet er over. Da lot man de primitive instinktene få fritt løp i en kontrollert karikatur. Karikaturer gjør visse trekk mer synlige, og slik kan man peke nese av dem. Man peker nese av mindreverds kompleksene og de basale driftene ved å stille dem offentlig til skue i opptog under ledsagelse av ville rytmer. Ville rollebytter lot man skje, og man pekte nese av autoritetene. Uttrykket ”gjøre narr av” hører

til her.

I karnevalet drev man gjøn med driftene for slik å gjenvinne herredømmet over dem ved å konfrontere dem i fastetida. Slik får man seg selv mer i balanse. Det er utagering underlagt åndelig veiledning. Målet er å leve ut en god og sunn kristendom som bærer frukt, frukt som varer – og som er godt beskrevet i dagens episteltekst.

Under karnevalet var det kjødets tur og fest; i fastetida er det sjelens kur og fest! Fastetida er ikke trist; den er fest – men for sjelen. Som i karnevalet preger også karikatur og overdrivelse symbolikken i inngangen på fastetida: Asken i panna er ”å overdrive”. Symbolet skal skape oppbrudd og gi retning for livet vårt. Vi skal merkes med dødens element – jorda og minnes at ”til jord skal du bli” – for å tvinge vår vandring mot Jesus som ved lidelse og død har beseiret synd og død.

TEKSTEN

Jesus er i Galilea. Etter at Bergprekenen er avsluttet, følger en evangeliedel med undergjærninger fram og så en bolk med angrep og forsvar. Jesus må svare for seg og han kommer i clinch med særlig de skriftlærde og fariseerne i kapittel 11 og 12.

JONA-TEGNET OG DET SOM ER MER

Jona-tegnet – oppstandelsesprofetien – står som både startpunkt og målpunkt, på påskeaften, for

fastetida. Atle Sommerfeldt har i sin bok ”Tegn til håp – Reiser i globaliseringens tid” (Verbum 2004) beskjeftiget seg med Jona-tegnet og at det ”her er mer enn Jona”. Han sier (s 109) at det ikke er underlig at folkets ledere, de skriftlærde og fariseerne, oppsøkte Jesus og ber om et tegn. De trengte et synlig bevis på at han for med sannhet. Selv Johannes Døperen (kap 11) syntes at en slik ansvarlig nysgjerrighet var på sin plass. Da henviste Jesus til folks sanseerfaringer, og, sant nok, ”blinde ser, lamme går, spedalske renses og døve hører; døde står opp (!) og evangeliet forkynnes for fattige” (Matt 11,2–5). Johannes fikk svar – og det var et svar som jo var erkjennbart ikke bare for den som spurte.

Jesus er negativ i sitt svar, for dette er hans motstandere, men svar kommer: Det gis bare ett tegn, og det er Jona tegnet. Det er ikke småtteri til tegn! Menneskesønnen skal være tre dager og tre netter i jordens dyp slik Jona var like lenge i den store fiskens buk. Da han ble spyttet ut, aksepterte han Guds oppdrag og reiste til Ninive, og – utrolig nok – kongen lyttet til hans budskap, og folket vendte om. Og her er mer enn Jona, mer enn Salomo. Guds sønn aksepterte Guds kall om å være både hans profet og hans høyre hånd. Gud reiste ham opp fra jordens dyp. Hvor mye mer skal ikke vi da lytte til ham og vende om fra hver vår onde vei. Vi tilhører også en ond og utro slekt – og vi har ikke bare fått tegn, men hele påskens budskap.

Derfor er kallet på askeonsdag å finne en farbar vei inn i oppbruddet fra et liv som står stille, og som ikke fører noen vei. Etter oppbruddet vil vandringen gjennom fasten gi retning og mål for livet. Askeonsdagens bot er kur for sjelen fordi den gir oss mulighet til å la jesushistorien få betydning for vårt eget liv. Og slik kan våre liv igjen få betydning for andres liv, i det nære og i det fjerne.

NOEN SPØRSMÅL Å STILLE

- Hva er rett faste i dag?
- Hvordan kan vi avsløre falsk fromhet?
- Hvordan kan vi finne veier til folk som trenger oss?
- Hva betyr faste – for vår timeplan og våre

tidsklemmer?

- Hva kan vi gi avkall på?
- Hvor kan vi sette av tid for det viktigste og nødvendigste i livet?
- Hvordan kan jeg oppleve større konsentrasjon om mitt åndelige liv som et tegn på Guds omsorg?
- Hvordan kan daglig omvendelse være fest for sjelen?
- Hvordan kan jeg gjøre narr av mine syndige tilbøyeligheter slik at de blir synlige motstandere for meg?
- Hvor interessert er jeg i min egen omvendelse?
- Kan jeg forplikte meg på daglig omvendelse?
- Kan jeg får til en tidebønn per dag?

Opplegg for en liturgisk andakt på askeonsdag

- Nådehilsen
- Salme 119: Hjelp meg, Herre Krist, å strida
- Bibelsk salme 51 (som veksellesning)
- Tekstlesning (en av dagens tekster) med tekstmeditasjon
- Bekjennelse av forsakelsen og troen
- Salme 732: På veiene ute i verden
- Fredslitaniet 982 og Herrens bønn
- Tegning med askekors i panna/ Korstegning med vann fra døpefonten
- Salme: 738 Noen må våke
- Felles bønn om velsignelse

ET FRAGMENT FRA PER LØNNING

”34. Mitt jeg er alt og mitt jeg er intet. Mitt kall er å bekrefte meg selv, mitt kall er å fornekte meg selv. Bekrefte meg selv som en meningsfylt del av den store mening. Fornekte meg selv som isolat, som tilværelsens midtpunkt, som egenverden med innebygde mål i seg selv. Selvbekreftelse ikke selvhvedelse, selvfornektelse ikke selvutslettelse.” (Fragmenter, Gyldendal 1986).

Pax et bonum!

KJELL A. SKARTSETERHAGEN
SOKNEPREST I NITTEDAL
KJELL.SKARTSETERHAGEN@
NITTEDAL.KIRKEN.NO

1. SØNDAG I FASTETIDEN

18. FEBRUAR 2018

Prekentekest: Matteus 16,21–23

Lesetekster: 1 Mos 4,1–7 / 1 Kor 10,10–13

Liturgisk farge: Fiolett

“Å LIDE MYE, SLÅES IHJEL, REISES OPP”

Disse linjer skrives i det nye årets første dager på museumscafeen på det store antropologiske museet i Mexico City. Ferieingrediensene så langt på min nyttårsferie har, foruten venner og god mat, vært templer og kirker i El Tajin, Veracruz og Mexico City.

De gamle høykulturene man møter her i landet, er både imponerende, intense, fascinerende og skremmende. De overvelder med sine velbevarte pyramideanlegg i jungelen. De har lite av den elegante distanserte estetikken som vi forbinder med gresk og romersk antikk i vår egen kulturkrets.

Da storøyde europeiske erobrere møtte de høykulturene de snart skulle overvinne og ødelegge, var de både overveldet av de enorme og imponerende anleggene de så, og de sofistiskerte kulturene som stod bak, og samtidig dypt sjokkert over den dødskulden som utspant seg med storskala menneskeofringer. De var på ingen måte fremmed for vold og krig og massedrap selv; de etterlot blodspor overalt hvor de dro, men kultiske drap var fremmed for dem. De messene deres egne prestere feiret, først ved provisoriske altere, og så etterhvert foran gylne altere i nybygde kirker, var ublodige. Ingen mennesker var blitt kultisk ofret for å tilfredsstille blodtørstige guder, eller for å sikre årtidenes vekslings og gode avlinger siden kristendommen overtok mer enn et årtusen tidligere i Europa. Heller ikke den gresk-romerske kultur hadde praktisert mennes-

keofringer.

Det finnes bare ett eneste menneskeoffer i den jødiske/greske/romerske/kristne kultur vi representerer. De som sto for dette, hadde absolutt ingen kultiske intensjoner med det de gjorde. Da romerne etter oppfordringer fra den jødiske eliten noe motstrebende tok livet av en brysom profet og provokatør fra en nordlig provinsby i Palestina, var det fra deres side en helt rutinepreget politiaksjon i en notorisk trøblete provins. De var bare opptatt av ro og orden. Jødene ville, ifølge evangeliene, kvitte seg med en religiøs vranglærer og blasfemiker som visket ut skillet mellom den opphøyde Gud og seg selv. De hadde ingen tanker om denne henrettelsen skulle ha noen som helst religiøs betydning.

Den eneste som i forkant av dette syntes å ha noen reell innsikt i betydningen av det som skulle skje, var ifølge evangeliene Jesus. Han gjorde det klart for disiplene at han skulle lide, dø og så reises opp. Det avstedkom, for å si det slik, ville protester fra disiplene. De hadde åpenbart ingen som helst appetitt for lidelse og offerdød. Da Peter kom med sine fullstendig fornuftige og rasjonelle innsigelser (“Gud fri deg, Herre! Dette må aldri hende deg”), møtes han med følgende kanonade fra Jesus: “Vik bak meg, Satan! Du vil føre meg til fall. Du har ikke tanke for det som Gud vil, bare for det som mennesker vil.”

Jeg må innrømme at min sympati går i retning av Peter i denne situasjonen. Ville vi ikke alle reagert akkurat som Peter?

Det er meget vanskelig å ta innover seg konseptet offerdød og blod til forsoning. Vi lever i en humanistisk kultur hvor vi får frysninger på ryggen av den slags. Det oppleves usmakelig og utfordrer det etablerte bildet vårt av Gud som en opphøyet, ledende sosialdemokrat. Da det gikk opp for Arnulf Øverland hva som var betydningen av realpresensen i luthersk nattverdteologi, kalte han nattverden ”denne vemmelige kanibalistiske magi”.

Det er en kjerne av vold i all religion som tar menneskets reelle situasjon på alvor.

Men i kristendommen rammer dette utelukkende Gud selv i Kristus. Gud forventer av oss verken at vi skal ofre oss selv, eller at vi skal ofre

andre på selvbygde altere for å blidgjøre rasende guddommer.

Det er én, kun én, som har dødd for alles synder, og som knuses av vekten av all synd og forgjengelighet i universet. Den som ble knust, er den som skal løfte alle opp. Vi slipper å dø, eller få andre til å dø, for å frelse oss selv. Alt er gjort ferdig.

TORBJØRN HOLT
SJØMANNSPREST I LONDON
THO@SJØMANNSKIRKEN.NO

2. SUNDAG I FASTETIDA

25. FEBRUAR 2018

Preiketekst: 1 Mos 3,8–15

Lesetekstar: Luk 7,36–50 / Rom 5,17–19

Forteljningstekst: 1 Mos 39,1–23

Liturgisk farge: Fiolet

Somme søndagar er det vanskeleg å sjå korleis dei oppsette tekstane heng saman. Andre søndagar ligg det heilt ope i dagen. Det kan likevel finnast grunnar til frustrasjon. Denne søndagen er eit døme på det. Måten tekstane er sette saman på, står nemleg i fare for å låse tolkinga av dei.

Evangelieteksten frå Luk 7,36–50 er på alle måtar ein god fastetekst. Det er forteljninga om kvinna som salva Jesu føter, om farisearen Simon som reagerer på dette uhøyrde, Jesus som snakkar om kjærleiken som oppstår når ein får mykje tilgjeve, og om folket som byrjar å lure på kven denne Jesus eigentleg er. Forteljninga er eigentleg

bygd på same lest som likninga om sonen som kom heim (Luk 15,11–32) og har den same triaden av karakterar, nemleg ”den tilgjevne”, ”den tilgjevande” og den meir eller mindre sjølvrettferdige ”observatøren”. I fastetida kan ein slik tekst godt nyttast som hjelp til sjølvgranskning og introspeksjon. Det burde nemleg vere mogeleg å kjenne seg att i og late seg utfordre av alle tre karakterane. Henry Nouwen gjennomfører dette om likninga i klassikaren ”Den bortkomne sønn vender heim” (ny, norsk utgåve på Verbum i 2014). Ein kan tenkje seg ei preike der ein gjer noko tilsvarande med forteljninga om kvinna i Simons hus, utforskar karakterane med sympati og forståing, slik at det går an å lese seg sjølv inn i teksten.

Problemet er berre at det høyrer med nokre lesetekstar til evangelieteksten, og Kyrkjerådet har til overmål bestemt at det skal preikast over den gammaltestamentlege teksten, nemleg 1 Mos 3,8–15. Denne teksten er eit skarpt fokusert utdrag av forteljninga om då Adam og Eva vart kasta ut av Eden, og inneheld strengt teke berre møtet med Gud etter fallet (v 8–13) og domen over slangen (v 14–15), men ikkje forteljninga som leier fram til dette, og heller ikkje domen over mannen og kvinna (v 16–19) eller Guds omsorg for menneska etter at dei forlét hagen (v 20–24). Grunnen til at denne teksten er plassert ved sidan av forteljninga frå Lukas, er heilt opplagt epistelteksten frå Rom 5,17–19. Epistelteksten er eit endå knappare utdrag frå eit langt resonnement der Paulus ser Kristus som motstykket til Adam, Kristus som gjennom sin lydnad gjev nåde og rettferd slik Adam sin ulydnad førte til ulukke og døden sitt inntog i verda. Når tekstane vert sette saman slik, er det fort gjort å gjere eitt av to. Anten tek ein meir eller mindre medvite snarvegen om dogmatikken, hoppar rett inn i CA II om arvesynda eller noko slikt, gløymer nyansane og mangfaldet i forteljningane og les dette skjematisk i tre punkt: ”Me har alle synda ved Adam”, ”Kristus friir oss frå synda”, ”Denne forteljninga om Jesus viser oss at det er fint å verte tilgjeven”. Alternativt finn ein på noko heilt anna fordi ein synest slike skjematisk oppsett er ei tvangstrøye.

Dersom ein likevel set seg føre å preike over desse tekstane, slik dei no er sette saman, og med hovudvekta på utdraget frå 1 Mos 3, slik Kyrkerådet vil i år, finst det nokre linjer gjennom tekstane, som peikar seg ut som meir eigna enn andre. Det er rett nok ein del pedagogiske og liturgiske saker å ta tak i fyrst. Ein GT-tekst kan ikkje ta evangeliet sin plass i gudstenesteliturgien sjølv om ein skal preike over han. Den pragmatiske løysinga er dermed å lese GT-teksten fyrst i preika, etter evangeliesvar og salmevers og kva ein elles har i tilknytning til evangelieløsinga. Ein pedagogisk uheldig konsekvens av dei knappe avgrensingane på lesetekstane, saman med Bibelselskapet sitt val om å omsetje *hā 'ādām* med “mannen” og ikkje lese det som eigennamnet “Adam” før det dukkar opp utan bunden artikkel i 1 Mos 4,25, er at namnet “Adam” manglar i både teksten frå 1 Mos og i teksten frå Röm 5. Ein skal altså vere ein over gjennomsnittleg oppegåande bibellesar før ein skjønner korleis desse tekstane heng saman, når ein høyrer dei lesne i gudstena. Retorisk vert det dermed viktig for ein predikant som vil prøve å halde desse tekstane saman, å gjere kort og greitt greie for dette tidleg i preika; elles endar ein opp med ein gjeng forvirra tilhøyrarar.

Ein kunne alltid ynskt seg andre tekstutval enn dei som ligg føre. Utdraget frå 1 Mos 3 gjer det vanskeleg, men ikkje umogeleg, å nytte høvet til å snakke om omgrepet “arvesynd”. For dei fleste har ei slags kjensle av at der er ein samanheng mellom forteljinga om Adam og Eva og det kyrkja lærer om at menneska er “fødde i synd”, og i mange øyre høyrer det lite humanistisk ut. Mange synest lite om det dei oppfattar som kyrkja sitt negative menneskesyn. Å preike over denne teksten er jo eit høve til å seie noko om det, og då gjev det å starte med bibelforteljingane heller enn læresetningane store mogelegheiter. Forteljingane har ei anna tilknytning til den menneskelege erfaringa, og der dogmatikken har tydelege omgrep og presise distinksjonar som kan høyrer ut som kald logikk, inneheld forteljingane kjensler og reaksjonar det går an å kjenne seg att i. For det er jo noko i det Chesterton seier om at arvesynda er det einaste dogmet som kan

provast empirisk. Draginga mot det vonde og det destruktive er eit sørgjeleg historisk faktum.

Før fullt ut å kunne preike på denne måten over denne teksten trur eg det er naudsynt å vere tydeleg på kva ein tenkjer denne forteljinga er. Ofte hoppar predikantar bukk over dei kritiske spørsmåla frå bibelfaga. Ved å halde seg innanfor tekstane sitt forteljings- og biletunivers kan ein preike godt og klokt utan å utfordre verken eige eller tilhøyrarane sine bibelsyn. Same kva ein meiner om historisiteten, vert jo preikene stort sett dei same uansett. Når ein kjem til urforteljinga, skaper ei slik konsensusøskande tilnærming problem. Det vert for mange forstyrringar for den kritiske tilhøyraren eller den litt distanserte konfirmanden som sit der i benken og brukar all energien på å lure på om predikanten står der og snakkar om syndefallet som ei historisk hending for litt mindre enn seks tusen år sidan. Dersom ein meiner at det er det, så bør ein seie det, og dersom ein meiner at det er ein myte, så bør ein jammen seie det òg. I alle tilfelle bør ein leggje vekt på korleis forteljinga søkjer å forklare mennesket sin situasjon, og kva ho seier om forholdet mellom oss og Gud.

Tekstutvalet gjev nokre tydelege hint om kva dette kan vere. Reint retorisk sparer ein seg ein del arbeid ved å følgje desse hinta. Teksten frå 1 Mos 3 har to delar. Den fyrste handlar om mennesket som gøymer seg for Gud i skam over det det har gjort, og Gud som aktivt søker etter det mennesket. Dette står som eit motstykke til kvinna i Lukas-forteljinga, som vågar kome til Jesus og utset seg for blikka frå folket heime hjå Simon når ho salvar Jesu føter med den absurd dyre salven. Sjølv om den vesle likninga Jesus fortel, tolkar dette som takksemd etter å ha vorte tilgjeven, stemmer ikkje det heilt med forteljingslogikken. Jesus tilgjev ikkje syndene hennar før heilt til sist i forteljinga. Det er noko ved Jesus som gjer at kvinna vågar å vone på tilgjeving. Skal ein følgje dette sporet, endar ein opp med å snakke mest om Jesus, og korleis han ved det han gjer gjev “frikjening og liv”, for å nytte Paulus sitt uttrykk frå romarbrevsteksten. I det heile kan “liv” vere eit godt stikkord når ein følgjer denne linja – om korleis synda og skamma fører til at

mennesket skjuler seg, og korleis Gud kan gje livet tilbake og late mennesket reise seg.

Den andre delen av mosebokteksten peikar eigentleg i same retning. Der finn ein domen over slangen. Denne slangen har jo vore tolka som litt av kvart, og det er på ingen måte slik at ei eintydig tolkingshistorie seier at dette er Djevelen. Slangen appellerer heilt klårt til det vonde i mennesket, lokkar det ut i freisting, så å seie, og høyrer dermed til på den destruktive sida, samstundes som det eigentleg destruktive finst i mennesket sjølv. Det er jo slangen sin appell til mennesket sitt hovmod ("De skal bli som Gud", v 5) som er utgangspunktet for heile fallet, i alle fall om ein skal følge Augustin (*De natura et gratia* 29.33). Somme tolkar slangen som ein personifikasjon av det menneskelege begjæret. I alle fall sidan Ireneus (Adv. Haer. 5.21.1) har v

15, om fiendskapen mellom kvinna og slangen og kvinna si "ætt" som skal knuse slangen sitt hovud, vore tolka som ein profeti om Jesus. Dersom slangen heilt enkelt er identisk med Satan, vert jo denne kampen ei reint kosmologisk sak som går føre seg utanfor mennesket. Dersom predikanten let seg inspirere av kyrkjefedrane si moralske tolking av dette motivet, kan det derimot opne for å snakke om kampen mot det som fører til det vonde i kvar einskild av oss. Det er òg eit godt fastemotiv. Evangeliet finn ein hjå Paulus, om han som gjev "frikjening og liv til alle menneske".

PER KRISTIAN H. SÆTRE
STIPENDIAT I NYTESTAMENTLEG
BIBELFAG, MF
PER.K.SATRE@MF.NO

luther

Kari Fure FLUKTEN FRA SYRIA OG IRAK

199,-

Flere millioner mennesker flykter fra sine hjemland i Midtøsten. Blant disse er det mange kristne. De drives vekk fra områdene der den kristne kirke først etablerte seg. Slik kuttes kirkens røtter.

I *Flukten fra Syria og Irak* forteller Kari Fure om møter med mennesker som står midt i dramaet. Hun har snakket med flyktninger og kirkeledere, politikere og personer som risikerer livet for å hjelpe – og orientalske kristne som starter et nytt liv i Tyskland, Sverige og Norge.

Fure setter enkeltskjebnene inn i en politisk og historisk sammenheng. Hun drar linjene til folkemordet i Tyrkia for hundre år siden, og spør hvorfor de religiøse motsetningene i Syria og Irak ble så dype. Fure har også møtt folk som drømmer om trygghet i en selvstyrt provins for kristne og andre minoriteter på Niniveletta i Nord-Irak.

Les den spennende historien!

www.lutherforlag.no

NYTT FRA BISPEDØMMERÅDENE

SØKERE

BORG BISPEDØMME

Søkere til stillingen som lufthavnprest i Øvre Romerike prosti med tjenestested Avinor, OSLO Lufthavn, Gardermoen:

Elstad, Siv Hege Henriksen (56), vikarprest, 2016 FROGNER

Ervik, Thor-Arne (41), sokneprest i Dyrøy, 9311 BRØSTADBOTN

Grasto, Nina (46), feltprest/major, 9360 BAR-DU

Heesch, Jon Petter (44), kapellan i Ris menighet, 0767 OSLO

Keyn, Stian (38), bataljonsprest i Stridstren (STRBN) – Bardufoss, 0586 OSLO

Lunde, Ola Viker (45), mekler, 2730 LUNNER Lygre, Caroline (28), husvert, 0478 OSLO

Midttun, Kjersti Østland (38), nettprest, 0566 OSLO

Olsen, Torbjørn (46), sokneprest i Hakadal sokn, Nedre Romerike prosti, 1488 HAKADAL

Salvigen, Terje (50), fengselsprest, 1385 ASKER
Shanka, Yohannes M. (50), vikarprostiprest i Drammen, 1285 OSLO

Svendsen, Pål Wirkola (52), sokneprest, 8450 STOKMARKNES

Thorsteinsdottir, Lilja Kr. (48), spesialprest med ansvar for barne-, ungdoms- og eldrearbeid, 2033 ÅSGREINA

Tørressen, Kristoffer Lønning (31), ambulerende sjømannsprest/sjømannsprest for studenter Australia og NZ, SYDNEY 2000 NSW, AUSTRALIA

Vettrhus, Gunstein (58), rektor, 3160 STOKKE
2 søkere unntatt offentlighet

TILSETTINGER

BORG BISPEDØMME

Borg bispedømmeråd har tilsatt:

Eileen Ulseth som rådgiver trosopplæring og undervisning ved Borg bispedømmekontor.

Hilde Kristine Sando Modalsli som sokneprest i Øvre Romerike prosti med tjenestested Hurdal sokn.

Vi har mottatt bekreftelse på at begge tar imot stillingene.

NIDAROS BISPEDØMME

Nidaros bispedømmeråd har tilsatt:

Kjartan Bergslid, sokneprest i Strinda prosti; Hoeggen sokn – oppstart 1. februar 2018

Thala Juul Holm, sokneprest i Fosen prosti; Stadsbygd, Rissa, Hasselvik og Sør-Stjørna sokn – oppstart 1. februar 2018

Sveinung Tennfjord, sokneprest i Orkdal prosti; Buvik sokn – begynt 1. januar 2018

Knut Torfinn Øydna, sokneprest i Orkdal prosti, Frøya sokn – begynt 1. januar 2018

SØR-HÅLOGALAND BISPEDØMME

Følgende er tilsatt i Sør-Hålogaland bispedømme høsten 2017:

Franziska Förster – sokneprest i Nord-Helgeland prosti med særskilt tjenestested Sandnessjøen. Kommer fra stillingen som sokneprest i Sør-Helgeland prost med særskilt tjenestested Brønnøy sokn.

Jørund Øverby Håkedal – kapellan i Vesterålen prosti med særskilt tjenestested Sortland sokn. Kommer fra stillingen som sokneprest i Malangen og Balsfjord i Nord-Hålogaland bispedømme.

Hanne Kristin Sørlid – kapellan i Indre-Helgeland prosti med særskilt tjenestested Mo sokn. Kommer fra stillingen som kapellan i Østre Aker og Haugerud menighet, Oslo bispedømme.

Karianne Egeberg Gullfjell – prost i Indre-Helgeland prosti. Kommer fra stillingen som sokneprest i Mo sokn, samme prosti.

Sólveig Halla Kristjánsdóttir – sokneprest i Sør-Helgeland prosti med særskilt tjenestested Sømna. Kommer fra Island hvor hun har jobbet som prest og familierapeut.

Vidar Søyland Pettersen – sokneprest i Salten prosti med særskilt tjenestested Beiarn sokn. Kommer fra stillingen som vikar samme sted.

Kari Nedgård – sokneprest i Nord-Helgeland prosti med særskilt tjenestested Lurøy sokn. Kommer fra stillingen som sokneprest i Elverhøy sokn i Tromsø.

Gerd Solveig Rannestad – sokneprest i Ofoten prosti med særskilt tjenestested Ankenes og Skjomen sokn. Nyutdannet prest som har mange år bak seg innenfor helsevesenet.

luther

Kari Fure
FLUKTEN FRA SYRIA OG IRAK
199,-

Flere millioner mennesker flykter fra sine hjemland i Midtøsten. Blant disse er det mange kristne. De drives vekk fra områdene der den kristne kirke først etablerte seg. Slik kuttet kirkens røtter.

I *Flukten fra Syria og Irak* forteller Kari Fure om møter med mennesker som står midt i dramaet. Hun har snakket med flyktninger og kirkeledere, politikere og personer som risikerer livet for å hjelpe – og orientalske kristne som starter et nytt liv i Tyskland, Sverige og Norge.

Fure setter enkeltskjebnene inn i en politisk og historisk sammenheng. Hun drar linjene til folkemordet i Tyrkia for hundre år siden, og spør hvorfor de religiøse motsetningene i Syria og Irak ble så dype. Fure har også møtt folk som drømmer om trygghet i en selvstyrt provins for kristne og andre minoriteter på Ninive-sletta i Nord-Irak.

Les den spennende historien!

www.lutherforlag.no

Anne-Margrete Saugstad

BIBELN FOR HODE OG HJERTE

249,-

I denne boken deler Anne-Margrete Saugstad av sin store kunnskap om Bibelen og de bibelske tekstenes bakgrunn og sammenheng. Her finner du en rekke innfallsvinkler til hele Bibelens skattkammer – fra skapelsesfortellingen til Johannes' åpenbaring. Som leser vil du få større oversikt og forståelse for hva Guds ord er, og hva det handler om: Hans plan og gjennomføring av sitt verk til menneskehetens beste.

Anne-Margrete Saugstad er en skattet forkynner og har i en årrekke vært lærer i Det gamle- og Det nye testamentet ved Bibelskolen i Staffeldtsgate, senere Høgskolen i Staffeldtsgate.

www.lutherforlag.no

G.K. Chesterton

DET EVIGE MENNESKE

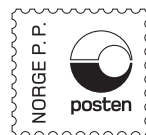
Oversettelse: Sigrid Undset

329,-

Hva er det, om noe, som gjør et menneske til et menneske? Dette er spørsmålet G.K. Chesterton starter med i sin klassiske oppdagelsesreise i menneskehetens historie. Chesterton var britisk journalist og forfatter, og er i Norge mest kjent for historien om Father Brown. Forfatterens fortellerstil er på samme tid enkel og morsom, tankevekkende og dypsindig. C.S Lewis forteller i sin selvbiografi "Tatt av gleden" (Luther 2007) at "Det evige menneske" bidro til hans omvendelse. **Sigrid Undset** oversatte boken i 1931, og utgaven som nå foreligger er en modernisert versjon av Undsets opprinnelige oversettelse. **Trond Berg Eriksen, professor i idéhistorie**, har skrevet forordet.

www.lutherforlag.no

PRIORITY

Avsender:
Luthersk Kirketidende
Sinsenveien 25
0572 OSLO

UTKOMMER annenhver uke på Luther Forlag og redigeres av professor Harald Hegstad (ansv.), prost Hege Elisabeth Fagermoen, sokneprest Kjersti Gautestad Norheim og praktikumsleder Fredrik Saxegaard. Bokmeldingsansvarlig: Stipendiat Per Kristian Sætre. Redaksjonssekretær: Eyolf Berg.

ALLE HENVENDELSER rettes til:
Luthersk Kirketidende
v/Eyolf Berg
Sinsenveien 25
0572 OSLO
Tlf. 91 17 65 37
E-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

INTERNETT: www.lutherskkirketidende.no
Opplysninger om annonsepriser og utgivelsesplan finnes på nettsidene.

ARTIKLER OG LESERINNLEGG til Luthersk Kirketidende sendes på e-post til ovenstående adresse. Artikler skal normalt ikke overstige 2500 ord. Innlegg skal normalt ikke være mer enn 1200 ord.

ABONNEMENT: Pris kr. 600,- pr. år for Norge. Utlandet kr. 825,- pr. år. Abonnementet inkluderer Tidsskrift for Praktisk Teologi (2 numre pr. år). Kontonummer: 8220.02.93882. Abonnementet løper til det sies opp skriftlig (brev, SMS eller e-post). Gamle og nye numre kan kjøpes i pdf-format fra <https://lutherskkirketidende.buyandread.com>